

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої
освіти

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015/ISO 9001:2015

Кафедра інженерно-технічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

(пост. п. 1 від «29» серпня 2020 р.)

Ректор

А.А. Мазаракі

БЕЗПЕКА ЖИТТЯ/ LIFE SAFETY

РОБОЧА ПРОГРАМА / COURSE OUTLINE

освітній ступінь	молодший бакалавр/ junior bachelor
галузь знань	12 Інформаційні технології / Information technologies
спеціальність	122 Комп'ютерні науки / Computer Science
спеціалізація	Комп'ютерні науки / Computer Science

Київ 2020

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ
заборонено**

Автори: Р. А. РАСУЛОВ, кандидат технічних наук, доцент
Р. П. РОМАНЕНКО кандидат технічних наук, доцент
О. О. ПАЛІЄНКО, кандидат технічних наук, доцент

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри інженерно-технічних
дисциплін від 14 квітня 2020 р., протокол № 12.

Рецензенти: П.Г. ДЕМІДОВ, кандидат технічних наук, доцент
І. М. ДЖУЛАЙ, менеджер ООО «11 Mirrors Hotel»,
І. І. ТАРАСЕНКО кандидат технічних наук, доцент

**БЕЗПЕКА ЖИТТЯ/
LIFE SAFETY**

**РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	<u>молодший бакалавр</u>	/	<u>junior bachelor</u>
галузь знань	<u>12 Інформаційні технології</u>	/	<u>Information Technologies</u>
спеціальність	<u>122 Комп'ютерні науки</u>	/	<u>Computer Sciences</u>
спеціалізація	<u>Комп'ютерні науки</u>	/	<u>Computer Sciences</u>

1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Всього годин/кредитів	з них			
		Лекції	практичні заняття	самостійна робота здобувачів вищої освіти	
1 РОЗДІЛ СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА					
1.1. Оцінка небезпек. Ризики	14	2/3	2/3	10	Т, ІЗ
1.2. Ризики під час надзвичайних ситуацій	14	2	2/3	10	Т, ІЗ
1.3. Організаційні заходи зі збереження життя персоналу і споживачів та їх рятування	14	2/3	2	10	Т, ІЗ
1.4. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані (домедична допомога)	14	2/3	2/3	10	Т, ІЗ
2 РОЗДІЛ ПРОФЕСІЙНА БЕЗПЕКА					
2.1. Нормативно-правове та організаційне забезпечення безпеки життя працівників	12	2	2/3	8	ІЗ, Т
2.2. Державний нагляд і громадський контроль за безпекою праці в Україні	10	2	2	6	ІЗ, Т
2.3. Світовий досвід та міжнародне співробітництво у сфері безпеки праці. Директиви ЄС і конвенції МОП, впровадження їх в Україні	12	2	2	8	ІЗ, Т
2.4. Ризик-орієнтовне управління професійною безпекою. Стратегія діяльності керівника підприємства	14	2/3	2	10	ІЗ, Т
2.5. Оцінка ризику виробничих травм. Профілактика виробничого травматизму	12	2/3	2	8	Т, ІЗ
2.6. Чинники виробничого середовища, їх вплив на працюючих, нормування та нормалізація	12	2/3	2	8	ІЗ, Т

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Всього годин/кредитів	з них			
		Лекції	практичні заняття	самостійна робота здобувачів вищої освіти	
2.7. Виробнича безпека працюючих. Електробезпека: правила та відповідальність	12	2	2	8	ІЗ,Т
2.8. Забезпечення відповідності робочого місця нормативним вимогам та його комплексна оцінка	12	2	2	8	ІЗ,Т
Розділ 3. ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА					
3.1. Ризики пов'язані з пожежами. Пожежна безпека будівель та споруд	14	2	2/3	10	Т, ІЗ
3.2. Пожежна безпека та профілактика: обов'язки та відповідальність керівника підприємства, установ та організацій.	14	2/3	2/3	10	Т, ІЗ
Разом по дисципліні	180/6	28/34	28/34	124	
Підсумковий контроль - екзамен					

Умовні позначення: Т- тестування; ІЗ – виконання індивідуального завдання та його захист.

2. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
Знання методології ідентифікації виробничих ризиків. Навички оцінювання рівня професійних ризиків, та методів управління ними; прийняття рішень щодо запобігання ризиків неприйнятнього рівня. Навички розроблення системи заходів, спрямованих на постійне зниження ризиків.	1 РОЗДІЛ СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА Лекція 1. Тема 1.1. Оцінка небезпек. Ризики План 1. Основні поняття дисципліни. Сучасні проблеми безпеки життя. 2. Класифікація ризиків. Концепція прийнятного ризику. 3. Аналіз та оцінка ризиків. Управління ризиками Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9; Нормативні джерела: 16, 17.	2
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>методи аналізу безпеки, безпека складних систем, економічні методи стимулювання безпеки.</i> Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9; Нормативні джерела: 16, 17.	10
	Практична робота №1 Оцінка ризиків на робочому місці. Статистичний метод оцінки ризиків. Мета:здобуття навичок ідентифікації та оцінки ризиків на робочих місцях	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	підприємства сфери торгівлі, управління, транспорту, готельного та ресторанного бізнесу Завдання: ➤ ознайомитись із методиками ідентифікації професійних ризиків на робочих місцях; ➤ ознайомитись із методиками оцінювання ризиків; ➤ визначити рівень професійного ризику для працівника згідно варіанта завдання; ➤ визначити метод управління виявленим ризиком	
Знання джерел потенційних ризиків, що є наслідками аварій, катастроф, стихійних лих, великих пожеж і військових дій; навички, оцінювання рівня небезпеки ураження працівників від дії шкідливих виробничих чинників, що є наслідками втілення ризиків.	Лекція 2. Тема 1.2. Ризики під час надзвичайних ситуацій План 1. Класифікація надзвичайних ситуацій (НС). Уражуючі фактори техногенних НС. 2. Нормативне регулювання безпеки життя. 3. Оцінка ефективності системи захисту підприємства у НС Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 3, 5, 6, 7, 8.	2
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>техногенні небезпеки на об'єктах сфери обслуговування, підготовка об'єктів сфери обслуговування до роботи в умовах НС, алгоритми робіт на об'єкті з попередження НС, локалізації та ліквідації наслідків НС.</i>	10

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2, 3; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 3, 5, 6, 7, 8.	
	Практична робота № 2 Оцінка ризику ураження хімічними речовинами (іонізуючим випромінюванням) Мета: здобуття навичок оцінки рівнів ризику ураження працівників небезпечними хімічними речовинами (іонізуючим випромінюванням). Завдання: ➤ ознайомитись із методиками ідентифікації небезпечних хімічних речовин на робочих місцях у підприємстві; ➤ ознайомитись із методиками оцінювання ризиків ураження небезпечними хімічними речовинами (іонізуючим випромінюванням); ➤ визначити рівень ризику для працівника згідно варіанта завдання; ➤ визначити метод управління виявленим ризиком	2
Знання основ організації рятувальних та інших невідкладних робіт у надзвичайних ситуаціях. Навички планування евакуаційних та рятувальних робіт на випадок настання	Лекція 3. Тема 1.3. Організаційні заходи зі збереження життя персоналу і споживачів та їх рятування План 1. Заходи і засоби захисту людей і навколишнього середовища у разі НС. 2. Визначення потреби підприємства у засобах колективного та індивідуального захисту. 3. Евакуація працівників і споживачів підприємства. Список рекомендованих джерел:	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
надзвичайної ситуації. Навички реалізації заходів для захисту працівників і споживачів підприємства від наслідків аварій, катастроф, стихійних лих та у разі застосування сучасної зброї	Основний: 1, 2; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 7, 9. Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань засоби біологічного захисту людей від наслідків НС, укриття працівників і споживачів підприємств сфери обслуговування у захисних спорудах. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 7, 9.	10
Знання принципів та порядку надання першої необхідної допомоги потерпілим. Вміння надавати першу домедичну допомогу в екстремальних ситуаціях собі або іншим потерпілим при виявленні травмованих осіб.	Лекція 4. Тема 1.4. Основи рятування і збереження життя людини у невідкладному стані (домедична допомога) План 1. Поняття про першу домедичну допомогу. Принципи надання допомоги та алгоритм дій. 2. Засоби надання допомоги. Індивідуальна та колективна аптечка. 3. Допомога при різних видах травм. Список рекомендованих джерел: Основний: 3; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9.	2
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань види аптечок першої допомоги, види гомостатичних засобів, симптоми для діагностування	10

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	<i>основних травматичних станів людини.</i> Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 7, 9.	
	<i>Практична робота № 3 Надання першої домедичної допомоги при нещасних випадках.</i> Мета: здобуття навичок із надання першої домедичної допомоги при нещасних випадках.. Завдання: ➤ ознайомитись із вмістом аптечки першої допомоги; ➤ здобути навички виконання серцево-легеневої реанімації; ➤ здобути навички накладання джгута Есмарха та джгута-турнікета для зупинки артеріальної кровотечі; ➤ здобути навички накладання пов'язок при різних видах травм	2
Знання принципів формування колективної та індивідуальної безпеки життя працівників підприємств сфери обслуговування. Навички планування комплексу заходів спрямованих на	2 РОЗДІЛ ПРОФЕСІЙНА БЕЗПЕКА <i>Лекція 5. Тема 2.1. Нормативно-правове та організаційне забезпечення безпеки життя працівників</i> План 1. Законодавчі акти, що регулюють безпеку життя. 2. Нормативно-правові акти з безпеки життя. 3. Нормативні акти підприємства. 4. Відповідальність за порушення вимог з безпеки життя.	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
постійне зниження ризиків, збереження здоров'я працівників, їхній гармонійний розвиток. Вміння встановлювати і розподіляти особисту і колективну відповідальність у нормативних актах підприємства сфери торгівлі, управління, транспорту, готельно-ресторанного бізнесу	Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5 Додатковий: 3, 4 Інтернет-ресурси: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9	
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>система стандартів безпеки праці, гарантії прав працівників на безпеку праці, міждержавні стандарти безпеки праці.</i> Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 7, 9.	8
	Практична робота № 4 Порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці. Мета: здобуття знань про порядок проведення навчання з питань охорони праці, склад та зміст інструкцій з охорони праці. Завдання: ➤ ознайомитись із порядком проведення навчання для різних категорій працівників; ➤ ознайомитись із порядком складання і затвердження інструкцій з охорони праці; ➤ ознайомитись зі складом, змістом основних частин інструкції з охорони праці; ➤ скласти інструкцію з охорони праці для працівника згідно варіанта	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	завдання	
Знання порядку планування проведення і юридичного оформлення заходів державного та громадського нагляду за безпекою життя на підприємстві. Вміння оформлювати звітну документацію з безпеки життя для надання до органів державного нагляду. Вміння планувати потреби у адміністративних і побутових приміщеннях для забезпечення належних умов праці і відпочинку для співробітників підприємства.	Лекція 6. Тема 2.2. Державний нагляд і громадський контроль за безпекою праці в Україні План 1. Принципи державного нагляду. Права і відповідальність посадових осіб, органів державного нагляду. 2. Звітність підприємств про стан охорони праці 3. Громадський контроль за станом безпеки життя на підприємстві. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 4, 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 8, 9; Нормативні джерела: 8, 9, 16, 18, 25.	2
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>порядок та періодичність здійснення заходів державного нагляду, внутрішній аудит систем управління охороною праці на підприємстві, незалежна експертиза умов праці об'єктів, що проектуються.</i> Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 2; Додатковий: 1, 2; Інтернет-ресурси: 1, 2, 3, 7, 9.	8
	Практична робота № 5 <i>Визначення потреби у адміністративних і побутових приміщеннях на підприємстві.</i>	4

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	Мета: ознайомлення із методикою визначення потреби підприємства у побутових і адміністративних приміщеннях Завдання: ➤ ознайомитись із вимогами до організації службових, побутових, санітарних приміщень на підприємстві сфери обслуговування; ➤ ознайомитись із методикою визначення потреби та площ побутових, санітарних та службових приміщень для працівників підприємства сфери обслуговування; ➤ визначити склад та площі приміщень для підприємства кількість і специфіка зайнятості працівників якого зазначені у варіанті завдання; ➤ розрахувати загальну площу службових, побутових, санітарних, приміщень медичного обслуговування та розрахувати питому площу на одного працівника підприємства	
Знання положень міжнародних нормативних документів, що дозволяють сертифікувати виробничі процеси та продукцію підприємства на відповідність міжнародним стандартами. Вміння оформлювати вихідну документацію на сертифікацію продукції та	Лекція 7. 2.3. Світовий досвід та міжнародне співробітництво у сфері безпеки праці. Директиви ЄС і конвенції МОП, впровадженнях в Україні План 1. Міжнародне співробітництво України у сфері охорони праці. Місце міжнародних актів у системі правового регулювання праці України. 2. Конвенції Міжнародної організації праці (МОП). Рамкові директиви ЄС. 3. Міжнародні стандарти SA 8000 і ISO 26000. Стандарт ДСТУ OHSAS 18001. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5 Додатковий: 3, 4	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
виробничого процесу за міжнародними стандартами якості.	Інтернет-ресурси: 6; Нормативні джерела: 16, 17. Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>участь України у «Частково відкритій угоді Ради Європи із запобігання стихійним та технологічним лихам, захисту від них і надання допомоги потерпілим», імплементація норм міжнародних угод у законодавство України.</i> Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5 Додатковий: 3, 4 Інтернет-ресурси: 6; Нормативні джерела: 16, 17.	10
Знання номенклатури основних проектних та організаційно-технічних заходів і засобів зниження ризиків виробничого травматизму та професійних захворювань на підприємствах сфери обслуговування, принципів функціонування інтегрованих систем комплексної безпеки.	Лекція 8. Тема 2.4. Ризик-орієнтоване управління професійною безпекою План 1. Система управління безпекою праці підприємства сфери обслуговування. 2. Ризик-орієнтоване управління безпекою праці на підприємстві сфери обслуговування. 3. Інтегровані багатофункціональні системи комплексної безпеки в управлінні безпекою праці. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 4; Додатковий: 3, 4; Інтернет-ресурси: 1, 2, 6, 7, 8, 9; Нормативні джерела: 16, 17, 33.	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
Вміння планувати заходи для зниження ризиків аварій та виробничих травм внаслідок незадовільної освітленості робочих місць на підприємстві.	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань обов'язки і відповідальності посадових осіб у системі управління безпекою праці, способи оцінки ризиків аварій і аварійних ситуацій на підприємстві сфери обслуговування, розробка нормативних документів підприємства на основі оцінки ризиків. Список рекомендованих джерел: Основний: 1, 4; Додатковий: 3, 4; Інтернет-ресурси: 1, 2, 6, 7, 8, 9; Нормативні джерела: 16, 17, 33.	10
	Практична робота № 6 Дослідження освітленості робочих місць. Визначення необхідної кількості джерел штучного освітлення. Мета: ознайомлення із вимогами до освітленості робочих місць та методикою визначення рівня освітленості. Завдання: ➤ ознайомитись із нормативними вимогами до освітленості робочих місць для окремих розрядів зорової роботи; ➤ визначити освітленість робочих місць розташованих на різних відстанях відносно вікна; ➤ встановити відповідність рівня освітленості робочих місць згідно варіанта завдання нормативним вимогам. ➤ визначити необхідну кількість освітлювальних приладів і величину річних витрат на освітлення приміщення згідно варіанта завдання	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
Знання принципів зниження ризиків настання виробничих травм, нормативних вимог щодо організації розслідування випадків травмування та професійного захворювання працівників, принципів та правил соціального страхування працівників на випадок отримання виробничої травми або професійного захворювання. Вміння оформлювати документи стосовно розслідування нещасних випадків та професійних захворювань та звітності про наслідки цих випадків.	Лекція 9. Тема 2.5. Оцінка ризику виробничих травм. Профілактика виробничого травматизму План 1. Причини травматизму. Ризик-орієнтований підхід до оцінки вірогідності виробничих травм. 2. Порядок розслідування і обліку нещасних випадків. Звітність про нещасні випадки. 3. Державне соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 4, 5; Додатковий: 3, 5; Інтернет-ресурси: 1, 5, 8; Нормативні джерела: 7, 10, 11; 16; 17.	2
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань класифікації нещасних випадків, форм звітності про нещасні випадки та професійні захворювання із працівниками підприємства, види страхування від нещасних випадків та професійних захворювань. Список рекомендованих джерел: Основний: 3, 4, 5; Додатковий: 3, 5; Інтернет-ресурси: 1, 5, 8; Нормативні джерела: 7, 10, 11; 16; 17.	8

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	Практична робота № 7 Порядок розслідування нещасних випадків та професійних захворювань. Мета: ознайомлення із порядком розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Завдання: ➤ ознайомитись зі змістом постанови КМУ № 1232 від 30.11.2011; ➤ ознайомитись із порядком оформлення результатів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань; ➤ заповнити таблицю «Розслідування нещасних випадків на виробництві»; ➤ скласти акт про нещасний випадок.	2
Знання переліку шкідливих та небезпечних виробничих чинників, що впливають на здоров'я працівників підприємств торгівлі, управління, транспорту, готельних і ресторанних послуг, розуміння принципів нормування впливу цих чинників на здоров'я працівників підприємства. Вміння планувати заходи і	Лекція 10. Тема 2.6. Чинники виробничого середовища, їхній вплив на працюючих, нормування і нормалізація План 1. Виробниче середовище підприємства сфери обслуговування і фактори, що на нього впливають. 2. Принципи гігієнічного нормування виробничих факторів. Гранично-допустимі концентрації. Орієнтовно-безпечні рівні впливу 3. Нормалізація параметрів оточуючого середовища у громадських будівлях. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 4, 5 Інтернет-ресурси: 7, 9; Нормативні джерела: 5, 6, 13, 24, 26.	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
засоби нормалізації параметрів оточуючого середовища на робочих місцях постійного (тимчасового) перебування працівників сфери торгівлі, управління, транспорту, готельного та ресторанного бізнесу.	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань джерела ризику щодо впливу на здоров'я працівників підприємств сфери обслуговування електромагнітних полів та випромінювань, джерела ризику, щодо впливу на здоров'я працівників вібрації, ультра- та інфразвуку, джерела ризику щодо впливу на здоров'я працівників підприємств сфери обслуговування іонізуючого випромінювання, ергономічний аналіз умов праці. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 4, 5 Інтернет-ресурси: 7, 9; Нормативні джерела: 5, 6, 13, 24, 26.	8
	Практична робота № 8 Оцінка стану мікроклімату виробничого приміщення. Мета: Ознайомлення із вимогами до мікроклімату робочої зони при організації робіт різної категорії важкості. Завдання: ➤ ознайомитись із вимогами до мікроклімату виробничого приміщення встановленими ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень та ГОСТ 12.1.005-88 Загальні санітарно-гігієнічні вимоги до повітря робочої зони; ➤ ознайомитись із методиками дослідження мікроклімату для приміщень із різними умовами праці; ➤ заповнити таблицю «Параметри мікроклімату приміщення» за результатами вимірювань, зробити висновки про відповідність	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	мікрокліматичних умов вимогам ДСН 3.3.6.042-99; ➤ заповнити таблицю «Параметри мікроклімату робочої зони» згідно варіанту завдання, зробити висновки про відповідність мікрокліматичних умов вимогам ДСН 3.3.6.042-99.	
Знання нормативних вимог до безпечної організації виробничих процесів, номенклатури проектних та організаційно-технічних заходів організації безпечних виробничих процесів, номенклатури потенційних небезпек внаслідок дії електричного струму, електромагнітних випромінювань, електричної дуги, статичної електрики. Вміння оцінювати рівень ризику ураження працівників електричним струмом та планувати заходи для запобігання їх	<i>Лекція 11. Тема 2.7. Виробнича безпека працюючих. Електробезпека: правила та відповідальність</i> План 1. Виробнича безпека. Проектні заходи формування безпеки. 2. Організаційні заходи і технічні засоби захисту працівників від шкідливих та небезпечних виробничих чинників. 3. Електробезпека. Аналіз ризиків ураження працівників при роботі з електроустановками. Профілактика електротравматизму Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 3, 5 Інтернет-ресурси: 1, 3, 8, 9; Нормативні джерела: 4, 5, 14, 18, 24, 32.	2
	<i>Самостійна робота.</i> Вивчення матеріалу лекції з питань <i>постійно-діючі небезпечні чинники та чинники, що виникають періодично на підприємствах сфери обслуговування, організаційні заходи для запобігання дії небезпечних чинників на працівників підприємства, захист майна і працівників від атмосферної електрики, порядок надання допомоги при потраплянні людини у поле дії електричного струму.</i>	8

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
ураження при роботі з електроустановками.	Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 3, 5 Інтернет-ресурси: 1, 3, 8, 9; Нормативні джерела: 4, 5, 14, 18, 24, 32.	
	Практична робота № 9 Електробезпека на підприємстві. Мета: Ознайомлення із методикою визначення ризику ураження працівника електричним струмом, алгоритмом дій при ураженні людини електричним струмом. Завдання: ➤ ознайомитись із вимогами до електробезпеки у підприємствах сфери обслуговування згідно "Правил будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок" (ДНАОП 0.00-1.32-01); ➤ визначити рівень ризику ураження працівника при потраплянні його під дію електричного струму за умов визначених у варіанті завдання; ➤ розробити алгоритм дій свідка (керівника робіт) при потраплянні працівника під дію електричного струму за умов визначених у варіанті завдання;	2
Знання принципів оцінки відповідності умов праці робітників вимогам нормативних документів з безпеки праці. Вміння	Лекція 12. Тема 2.8. Забезпечення відповідності робочого місця нормативним вимогам та його комплексна оцінка План 1. Аналіз умов праці за показниками трудового процесу. Вплив важкості праці на працездатність і продуктивність праці	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
організовувати проведення атестації робочих місць за умовами праці, оцінювати показники умов праці для робочих місць; планувати заходи для нормалізації умов праці та заходи із відшкодування працівникам шкоди отриманої внаслідок дії шкідливих умов праці; заходи для встановлення розміру шкоди нанесеної здоров'ю працівника.	2. Атестація робочих місць у підприємствах сфери обслуговування. 3. Пільги і компенсації за роботу у шкідливих і небезпечних умовах праці Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 3, 4, 5 Інтернет-ресурси: 1,3,8,9 Нормативні джерела: 1, 5, 12, 13, 26, 34.	3
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>інтегральна балова оцінка важкості і напруженості праці, коефіцієнт ефективності праці, основні шляхи збереження і підвищення працездатності та профілактики захворювань при виконанні фізичної та розумової праці.</i> Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 3, 4, 5 Інтернет-ресурси: 1,3,8,9 Нормативні джерела: 1, 5, 12, 13, 26, 34.	8
	Практична робота № 10 Аналітична оцінка умов праці на робочих місцях. Атестація робочих місць за умовами праці Мета: здобуття практичних навичок аналізу умов і характеру праці для проведення атестації робочих місць Завдання: ➤ ознайомитись із методикою проведення атестації робочих місць; ➤ проаналізувати вплив на працівників підприємства чинників виробничого	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	середовища і трудового процесу; ➤ визначити показники умов праці для робочого місця згідно варіанту завдання; ➤ запропонувати заходи для оптимізації умов і характеру праці.	
	3 РОЗДІЛ ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА	
Знання комплексу потенційних небезпек у підприємствах сфери обслуговування, поєднання яких може спричинити пожежу, знання основ попередження пожеж та їх ліквідації на початкових стадіях. Вміння планувати заходи для попередження пожежі. Навички планування та забезпечення евакуації людей і матеріальних цінностей з приміщень підприємства на випадок виникнення пожежі.	Лекція 13. Тема 3.1. Ризики пов'язані з пожежами. Пожежна безпека будівель і споруд План 1. Основні поняття про «Пожежі» та «Пожежну безпеку». Фактори ризику пов'язані із пожежами. 2. Законодавчі і нормативні вимоги до пожежної безпеки об'єктів. Вимоги до обладнання підприємств сфери обслуговування системами захисту від пожеж. 3. Категорії (класи) приміщень (зон) за вибухопожежною небезпекою. Вогнестійкість будівельних конструкцій. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 4, 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8; Нормативні джерела: 4, 5, 12, 13, 14, 37.	2
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань <i>основні причини пожеж у закладах сфери обслуговування, вимоги до вогнестійкості будівель підприємств сфери обслуговування, вогнегасне обладнання підприємств сфери</i>	6

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	обслуговування. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 4, 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8; Нормативні джерела: 4, 5, 12, 13, 14, 37.	
	<i>Практична робота № 11 Забезпечення евакуації людей і матеріальних цінностей з підприємства</i> Мета: здобуття практичних навичок планування евакуаційних заходів підприємства Завдання: ➤ ознайомитись із обов'язками і порядком дій працівників підприємства у разі виявлення пожежі; ➤ ознайомитись із вимогами до організації евакуаційного процесу; ➤ ознайомитись із вимогами до шляхів евакуації та евакуаційних виходів; ➤ скласти текстову частину плану евакуації підприємства на випадок виникнення пожежі; ➤ ознайомитись із правилами оформлення планів евакуації та вимогами до умовних позначень на них; ➤ створити графічну частину плану евакуації.	4
Знання вимог до обладнання підприємств сфери обслуговування	<i>Лекція 14. Тема 3.2. Пожежна безпека та профілактика: обов'язки та відповідальність керівника підприємства установи, організації</i> План	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
автоматичними системами виявлення пожеж і оповіщення про небезпеку. Знання вимог до встановлення систем автоматичного пожежогасіння у підприємствах сфери обслуговування. Знання принципів припинення горіння та специфіки застосування вогнегасних речовин. Навички підбору та розміщення у приміщеннях підприємства сфери обслуговування первинних засобів пожежогасіння.	1. Система попередження пожеж. Заходи пожежної профілактики. 2. Способи гасіння пожеж. Первинні засоби пожежогасіння. Пожежна сигналізація. 3. Порядок дій посадових осіб підприємств сфери обслуговування у разі пожежі. Система оповіщення про пожежу. Розслідування випадків пожеж. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 3, 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8; Нормативні джерела: 4, 5, 12, 13, 14, 39.	
	Самостійна робота. Вивчення матеріалу лекції з питань безпека у натовпі, заходи і методи запобігання панічним нападам, способи їх подолання, порядок формування підрозділів пожежної охорони. Список рекомендованих джерел: Основний: 4, 5; Додатковий: 3, 5; Інтернет-ресурси: 1, 3, 6, 7, 8; Нормативні джерела: 4, 5, 12, 13, 14, 39.	8
	Практична робота № 12 Визначення необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння Мета: здобуття практичних навичок визначення типу і необхідної кількості первинних засобів пожежогасіння для приміщень підприємства сфери обслуговування	2

Результати навчання	Навчальна діяльність *	Робочий час, год
1	2	3
	Завдання: ➤ ознайомитись із номенклатурою засобів пожежогасіння, що використовуються у підприємствах сфери обслуговування; ➤ ознайомитись із можливостями застосування вогнегасників різних типів для гасіння пожеж окремих класів; ➤ ознайомитись із принципами підбору первинних засобів пожежогасіння за граничною захищеною площею; ➤ здобути навички вибору виду і типу вогнегасника за коефіцієнтом ефективності; ➤ здобути навички застосування первинних засобів пожежогасіння для ліквідації пожеж.	
Разом по дисципліні		180
екзамен		

** Інтерактивні методи навчання реалізовані у структурі практичних занять за рахунок виконання студентами творчих індивідуальних завдань за темами дисципліни та презентації результатів самостійної роботи на практичних, лекційних заняттях, наукових конференціях.*

*** Індивідуальні завдання полягають у виконанні здобувачами вищої освіти завдань практичних робіт стосовно профільних підприємств – об'єктів дослідження – роботу яких вивчають і аналізують студенти; підготовці доповіді на наукову конференцію.*

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. *Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / О.І. Запорожець – К., Центр навчальної літератури, 2019. – 448 с.*
2. *Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях : навч. посіб. / Б.Д. Халмурадов – К. : Центр навч. л-ри, – 2006. – 138 с.*
3. *Основи охорони праці. : навч. посіб. /П. Атаманчук. - К. : Центр навч. л-ри, 2019. — 224 с.*
4. *Охорона праці : підручник /В.Г Грибан, О.В. Негодченко – К. : Центр навч. л-ри, 2017. — 280 с.*
5. *Цивільна безпека /В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов – К. : Центр навч. л-ри, 2019. – 158 с.*

Додатковий:

1. *Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, Н.П. Вершиніна та ін. ; за ред. В.В. Березуцького. – Х. : Факт, 2005. – 348 с.*
2. *Геврик Є.О. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Є.О. Геврик– К. : Ельга – Н, КНТ, 2007. – 384 с.*
3. *Русаловський А.В. Правові та організаційні питання охорони праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / А.В. Русаловський. – К. : ЦНЛ, 2009. – 295 с.*
4. *Третьяков О.В. Охорона праці: навч. посіб. з тестовим комплексом на CD/ О.В.Третьяков, В.В.Зацарний, В.Л.Безсонний; за ред. К.Н.Ткачука. - К: Знання, 2010. - 167 с.*
5. *Охорона праці (практикум): навч. посіб. / За заг. ред.. к.т.н., доц.. І. П. Пістуна. - Львів: «Тріада плюс», 2011 - 436 с.*

Інтернет-ресурси:

1. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. – Режим доступу : <http://www.dsp.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. – Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міністерство Охорони здоров'я України: Режим доступу : <http://www.moz.gov.ua>

5. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. – Режим доступу : <http://www.social.org.ua>
6. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>
7. Архів нормативних документів Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: www.minregion.gov.ua.
8. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». – Режим доступу : <http://www.nau.ua>
9. Науково-виробничий журнал «Охорона праці». – Режим доступу : ohoronapraci.kiev.ua

Нормативні джерела:

1. Про охорону праці : Закон України в редакції Закону від 20.01.2018 № 2249-VIII від 19.12.2017 – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. Редакція від 11.10.2018 № 2542-VIII від 18.09.2018, Відомості Верховної Ради України, 2018, № 42, ст.332 – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII. Редакція від 01.01.2019 № 2581-VIII від 02.10.2018, Відомості Верховної Ради України, 2018, № 46, ст.371 – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
4. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 14.05.2013 № 224-VII Редакція від 02.10.2018 № 2581-VIII/ Відомості Верховної Ради України. – 2018, № 46, ст.371. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
5. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку : Закон України від 29.06.1995 № 40/95-вр. Редакція від 01.01.2019 N 2629-VIII (2629-19) – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/39/95-%D0%B2%D1%80>
6. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4005-XII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=4004-12>
7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності : Закон України // Відомості Верховної

Ради України. – 1999. – № 46–47. – Ст. 403. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1105-14>

8. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=877-16>

9. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України № 2806-15 // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 48. – Ст. 483. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2806-15>

10. Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві : Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

11. Положення про порядок проведення евакуації населення у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, постанова КМУ, №1432, Київ, 2001 р.

12. ГОСТ 12.1.004-91 ССБТ. Пожарная безопасность. Общие требования

13. ГОСТ 12.1.005-88 ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны. – М.: Изд-во стандартов, 1988. – 75 с.

14. ГОСТ 12.1.044-89 (ИСО 4589-84) ССБТ. Пожаровзрывоопасность веществ и материалов. Номенклатура показателей и методов их определения

15. ДБН В.2.5-28-2006 природне і штучне освітлення. – Мінбуд України, 2006.

16. ДСТУ ISO 45001:2019 Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT) – ДП «УкрНДНЦ» Наказ № 502 від 26.12.2019 р.

17. ДСТУ OHSAS 18001:2010. Системи управління гігієною та безпекою праці. наказ Держспоживстандарту України № 594 від 27.12.2010 р.

18. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень. пост. МОЗ України N 42 від 01.12.99.

19. ДНАОП 0.00-1.32-01 Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 21.06.2001 р. N 272

20. НПАОП 0.00-4.03-04. Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 08.06.2004 № 151. – Режим доступу : www.rada.gov.ua

21. НПАОП 0.00-4.09-07. Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства : наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 55. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
22. НПАОП 0.00-4.11-07. Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці» : наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 56. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
23. НПАОП 0.00-4.12-05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
24. НПАОП 0.00-4.15-98. Положення про розробку інструкцій з охорони праці» : наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 № 9. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
25. НПАОП 0.00-4.21-04. Типове положення про службу охорони праці : наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 № 255. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
26. НПАОП 0.00-4.33-99. Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій : наказ Держнаглядохоронпраці від 17.06.1999 № 112. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
27. НПАОП 0.00-6.03-93. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві : наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 № 132. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
28. НПАОП 0.00-6.13-05. Порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України : наказ Держнаглядохоронпраці від 30.03.2004 № 92. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
29. НАОП 7.1.30-1.01-78 Правила техніки безпеки і виробничої санітарії на підприємствах громадського харчування
30. НАОП 9.1.50-8.01-88 Сборник типовых инструкций по охране труда в санаторно-курортной системе профсоюзов.
31. НПАОП 55.0-1.02-96 Правила охорони праці для підприємств громадського харчування
32. НПАОП 65.1-1.01-67 Правила з охорони праці касирів в установах Держбанку СРСР
33. НПАОП 65.1-1.02-74 Правила з охорони праці та техніки безпеки працівників інкасації в установах Державного банку СРСР

34. НПАОП 65.1-1.03-74 Правила з охорони праці та техніки безпеки в державних трудових ощадних касах
35. НПАОП 75.0-3.40-80 Типові галузеві норми безплатної видачі спецодягу, спецвзуття та інших засобів індивідуального захисту працівникам державних установ.
36. НПАОП 92.0-1.02-12 Правила безпеки з улаштування, безпечної експлуатації та утримання гірськолижних трас.
37. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці : затв. Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008. – Режим доступу : www.rada.gov.ua
38. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці : затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 1.08.1992 р. № 442. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
39. Правила пожежної безпеки в Україні, МНС, К., 2003 р.

***Курсивом зазначені джерела, що є в наявності в бібліотеці КНТЕУ*